

O Pokušeniach

Potom Duch vyviedol Ježiša na púšť, aby ho diabol pokúšal
(Mt 4, 1)

To, že si Ježiš Kristus vybral púšť ako miesto modlitby, nesmie nás udivovať – predsa pobyt na púšti nebol pre Neho ničím nemorálnym. Nie je tiež zvlášť udivujúce to, že Ho tam zaviedol Duch Svätý – predsa sprievodcom Syna Božieho nemohol byť nikto iný, ako iba Boh. Naproti tomu, čo nás udivuje, je to, že bol pokúšaný zlým duchom, že tento duch temnôt Ho dokonca dvakrát vyniesol nad zem. Keby nám to nevyrozprával inšpirovaný evanjelista, nechcelo by sa nám veriť v pravdivosť tejto udalosti. Keď sa však dlhšie nad tým zamýšľame, prestávame sa diviť a s radosťou v srdci poďakujeme dobrému Spasiteľovi za to, že dovolil, aby bol pokúšaný, aby nám vyslúžil víťazstvo v ťažkých bojoch a útokoch zo strany pekla. Akí sme vďaka tomu šťastní! Od toho času môžeme víťaziť v pokušeniach, len aby sme to skutočne chceli. V dnešnej kázni vám chcem ukázať, aké pôžitky plynú pre nás z pokušení a akým spôsobom máme s pokušeniami mučne bojovať, aby sme v nebi dostali korunu slávy.

Nemusím dokazovať to, že po svete sa túlajú čerti, ktorí nás pokúšajú. Vie to každé kresťanské dieťa, ktoré sa učí katechizmus. Je tam totiž takáto otázka: *Zostali všetci anjeli verní Bohu?* Je tam aj odpoveď: *Nie. Mnohí z nich sa proti Bohu vzbúrili a za trest boli zhodení z neba do pekla.* Na ďalšiu otázku – *Čo robia títo vzbúrení anjeli?* – katechizmus odpovedá: *Pokúšajú ľudí, lebo ich chcú zviest' na zlé.* Máme na to mnoho dôkazov v Písme svätom. Diabol pokúšal prvých rodičov v pozemskom raji (Gn 3, 1). Tu prvý raz zvíťazil a toto víťazstvo ho urobilo veľmi drzým a pyšným. Diabol tiež nahovoril Kaina, aby zabil svojho brata Ábela. (Gn 4, 8). V Starom zákone čítame, že Boh sa pýta satana: *Odkiaľ prichádzaš?*, a ten odpovedá: *Chodil som krížom-krážom po zemi* (Jób 1, 7). A teda zlý duch chodí po svete a pokúša ľudí. Evanjelium hovorí, že keď sa Mária Magdaléna pokorila pred Kristom, pričom ľutovala svoje hriechy, a Spasiteľ jej odpustil, vtedy z jej tela vyšlo sedem diablov (Lk 8, 2). A znovu čítame, že zlý duch, vyhnaný z človeka, si povedal: „Vrátim sa tam, avšak vezmem so sebou ešte horších diablov“.

Treba teda bojovať a odolávať pokušeniam. Keby sme sa opýtali tých kresťanov, ktorí dnes kvília v pekle, a ktorých predurčením bolo predsa nebo – keby sme sa ich teda spýtali, prečo sa dostali do zatratenia, odpovedali by nám: „Preto, že sme podľahli pokušeniam“. A čo zaistilo večné šťastie svätým, čo spôsobilo, že kralujú teraz v nebi? Na takúto otázku šťastní obyvatelia neba by odpovedali jednohlasne: „Pomocou Božej milosti sme sa vzopreli pokušeniam a zvíťazili sme nad diablom“.

Čo je to pokušenie? Je to nahováranie človeka zlým duchom, aby urobil to, čo Boh zakazuje, alebo aby nerobil to, čo Stvoriteľ odporúča a prikazuje. Boh chce, aby sme sa ranné i večerné modlitby modlili na kolenách a s úctou, aby sme v nedele a vo sviatky boli na svätej omši – a ak je to možné, aj na iných pobožnostiach – aby sme milovali všetkých ľudí (a teda aj nepriateľov!), aby sme sa v prikázané dni postili, aby sme sa usilovali poznať a dobre plniť povinnosti svojho stavu, aby sme ochotne z celého srdca odpúšťali urážky, aby sme sa zdržovali kľatby, zlých rečí o ľuďoch, ich osočovania, vyslovovania nemravných slov, nemravných skutkov. Ďalej žiada, aby si deti vážili svojich rodičov, a podriadení svojich predstavených. A ak aj napriek našepkávaniu zlého ducha neporušujete tieto Božie zásady, tak nepodliehate pokušeniu, ale ako ho poslúchate, tak pokušenie víťazí nad vami. Dobré je počas pokušenia položiť si otázku: bol by som v hodine smrti spokojný, že som poslúchol toto pekelné našepkávanie?

Viete, prečo satan s takou zaťatosťou sa usiluje priviesť človeka k pádu? Lebo chce, aby stvorenia preukázali pohrdanie svojmu Bohu. Aké je to šťastie, že Ježiš Kristus sa stal pre nás vzorom a príkladom vo všetkých životných situáciách. Keď, napríklad, nás stretne pohrdanie,

pozeráme na Neho, ako ide pred nami s trňovou korunou na hlave, ako Ho obliekajú do červeného plášt'a a považujú Ho za hlupáka. Keď trpíme, môžeme nachádzať posilnenie v obraze Spasiteľa, ktorý pokrytý ranami, v strašných bolestiach zomiera na kríži. Keď nás prenasledujú zlí ľudia, nenariekajme nad tým, keď vieme, že Ježiš Kristus ide za svojich katov na smrť; keď nás prepadávajú diabolské pokusenia, neupadajme na ducha, ale pamätajme, že i nášho milovaného Spasiteľa pekelný duch dvakrát vyzdvihol nad zem. A teda vždy a všade, v každom utrpení a v každom pokušení, majme pred očami dušu Boha, ktorý ide pred nami a ktorý nám pomôže zvíťaziť.

Tieto myšlienky musia byť pre kresťana úžasnou posilou – lebo aj on určite nepodľahne pokušeniu, ak sa bude utiekať k Bohu.

I.

Pokusenia sú natoľko užitočné, že nás poučujú o našej ničote a slabosti. Sv. Augustín nám káže ďakovať Bohu za to, že nás uchránil pred hriechom tak isto, ako za odpustenie vín, ktoré sme spáchali. To, že tak často upadáme do pasce diabla, pochádza z toho, že sme príliš istí vo svojich rozhodnutiach a sľuboch. Keď nás neťaží smútok, keď sa všetko odvíja podľa nás, vtedy veľmi dôverujeme sebe, zdá sa nám, že nás nič nemôže vyvrátiť, zabúdame na svoju ničotu a slabosť. Vtedy slávnostne prehlasujeme, že sme pripravení skôr zomrieť, ako sa poddať hriechu. Príkladom takéhoto postoja je Peter, ktorý hovorí Kristovi: *Aj keby sa všetci pohoršili na Tebe, ja sa nepohorším* (Mt 26, 33). A Božský Majster mu chcel ukázať, že človek sám od seba je veľmi slabý a vlastne preto, aby ho obrátil, nepoužil ani kráľov, ani kniežatá, ani vojská, iba obyčajnú upratovačku. A vtedy Peter, ktorý bol pred chvíľou ochotný zomrieť pre Ježiša, teraz hovorí, že Ho nepozná a nevie, o kom sa tu hovorí. Dokonca prisahá, že je to tak!

Môj Bože, akí sme slabí, keď nás ponecháš na seba samých!

A predsa nájdú sa tak sebaistí ľudia, že takmer závidia svätým ich pokánie a umŕtvovanie. Zdá sa im, že by mohli robiť to, čo oni. Keď čítajú o mučeníkoch, sú pripravení pre Pána Boha vytrpieť to isté ako oni. Hovoria, že utrpenia rýchlo pominújú, a odmena za ne trvá večne. Zatiaľ čo Boh využíva akýkoľvek prostriedok, aby nám ukázal, že sami od seba nič nemôžeme! Dovoľuje, aby sa k nám priblížil zlý duch. A ten istý kresťan, ktorý pred chvíľou chcel ísť o preteky s pustovníkmi, ktorí sa živia korenkami a trávou, začína nariekať na malú bolesť hlavy, na malé pichnutie špendlíkom. Iný zasa, ktorý bol pripravený pre Boha prelievať krv, začína mu v srdci hodovať žiarlivosť, neochota, pomsta, nechce vidieť svojho protivníka alebo s ním jedná chladne iba preto, že tamten mu spôsobil drobnú krivdu, že ho trochu ohováral, že mu čosi dobré odplatil nevďačnosťou. A tak ho to poburuje, že často nemôže spať. A teda – ako veľmi sme slabí sami od seba, ako veľmi nemôžeme byť istí vo svojich rozhodnutiach!

Pokúšenie nás teda udržiava v čnosti pokory, bráni nás pred pýchou. Sv. Filip Néry plakal a volal k Bohu: *Bože môj, pomáhaj mi svojou milosťou, lebo vieš, že som hanebný zradca. Keď ma čo len na chvíľu opustíš, tak sa bojím, že Ťa zradím.*

II.

Povedzte mi, kto najviac zakusuje pokušenie? Či opilci, alebo tí, čo stále preklínajú, alebo nečistí ľudia, ktorí sa váľajú vo všetkej špine? Či lakomec, ktorý sa chce každým možným spôsobom obohatiť? Nie! Týmito ľuďmi satan pohŕda – usiloval by sa ich čo najdlhšie zachovať pri živote, aby svojím príkladom mohli ešte viac duší stiahnuť do pekla. Keby napríklad ten starý nemravník zomrel skôr, keby odišiel z tohto sveta pred pätnástimi či dvadsiatimi rokmi, tak by nezviedol toľké dievčatá, nestiahol by ich do bahna špiny. Nepohoršil by tiež mladého chlapca,

ktorý možno až do smrti zotrúva v hriechu. Keby satan naklonil tohto zlodeja k častým prepacom, tak by možno už dávno zahynul na šibenici a nenaučil by iných, ako kradnúť a rabovať. A toho človeka, keby satan nahováral na opilstvo bez prestávky, tak by bol už dávno zomrel na delírium. Ale že sa mu život predlžuje, tak ešte iných naviedol, aby sa vláčili po krčmách. Keby zlý duch v akejsi bitke pozbavil života toho hudobníka či tamtoho šenkára, nebolo by zatratených toľko ľudí. Sv. Augustín učí, že diabol takýchto hriešnikov veľmi neoslovuje – naopak, pohŕda nimi, akoby pľul na nich.

Kto teda zakusuje najprudšie pokušenia?

Tí, ktorí najhorlivejšie pracujú na spáse svojej duše; tí, ktorí sa zriekajú zábav a pozemských príjemností. Na nich číhajú celé pekelné armády duchov!

Sv. František z Assisi žil so svojimi rehoľníkmi v malých domčekoch postavených z trstiny v šírom poli. Niektorí jeho bratia viedli život plný umŕtvovania. Raz jeden z nich videl očami duše celý pluk pekelných duchov, ktorí sa radia, ako by týchto čnostných a bohobojných bratov zvedli. A jeden z týchto zlých duchov povedal takto: „Títo rehoľníci sú vystrojení peknu čnosťou pokory. Zapierajú sa a úplne sa oddali Bohu. Majú rozvážneho predstaveného a preto ich nemôžeme premôcť. Počkajme, kým on zomrie, a vtedy tu privedieme ľudí bez povolanía, ktorí zavedú medzi nimi uvoľnenie a týmto spôsobom ich premôžeme“. Keď tento brat zašiel do mesta, znovu tam videl zlého ducha, ktorý v tomto prípade, namiesto toho, aby pokúšal obyvateľov, sám a nečinne sedel pri bráne. Spýtal sa teda mních svojho Anjela strážcu, prečo sa na rehoľníkov vrhli tisíce pekelných duchov, a na zvädzanie celého mesta poslali iba jedného diabla, ktorý i tak sedí a nič nerobí? Anjel mu na to odpovedal, že ľudia vo svete nepotrebujú pokušenia, lebo sami sa topia v hriechoch, ale rehoľníci, aj napriek pasci diabla stále konajú dobré skutky.

Prvým osídrom, ktoré diabol nastavuje osobe, ktorá začína slúžiť Pánu Bohu, je obava pred ľudskou mienkou. Preto sa človek ukrýva so svojimi dobrými skutkami, hanbí sa za ne, bojí sa a hovorí si: Čo by na to povedali ľudia, keby sa dozvedeli, že som sa polepšil? A ak nemôže diabol nič urobiť pomocou obavy pred ľudskou mienkou, tak vzbudzuje v takej osobe výnimočný strach a stále upodozrievanie, že jej spovede sú zlé, že kňaz nepozná opravdivý stav duše, že jej nič nepomôže žiadne pokánie, lebo i tak bude zatratená, že je lepšie zanechať to všetko, ako žiť v stálom strachu a súžení.

Je pravda – keď človek leží v hriechoch a zlovykoch, nepocituje ani nebadá v sebe žiadne pokušenia. Ale keď chce zmeniť svoj život, tak sa na neho vrhá celé peklo. Počúvajte, čo hovorí sv. Augustín: *Zlý duch pripomína strážcu, ktorý má vo väzení mnoho väzňov. On má pokojne kľúče vo vrečku, lebo je presvedčený, že mu väzni neujdú. – Ani diabol nenastavuje pasce hriešníkovi, ktorý nemyslí na nápravu; iba zaťahuje putá a nemárne čas na nové pokušenia. Necháva na pokoji náruživcov – ak prirodzene bezbožník môže mať pokoj – a čo najstarostlivejšie ukrýva pred nimi stav ich duše a až v hodine smrti v hrozných farbách im stavia pred oči hriechy, ktoré spáchali, aby ich týmto spôsobom priviedol k zúfalstvu. Naproti tomu celkom ináč postupuje peklo s ľuďmi, ktorí chcú rozhodne zmeniť svoj život a oddať sa výlučne službe Bohu.* Augustín to dobre vedel z vlastnej skúsenosti. Dokiaľ žil nemorálne, dovtedy nevedel, čo je to pokušenie. Bol úplne pokojný. Keď sa však odvrátil od zlého ducha, musel s ním päť rokov viesť hroznú vojnu, pričom horko plakal a robil prísne pokánie. Tu sú slová tohto veľkého Doktora Cirkvi: *Metaľ som sa ako väzeň prikovaný reťazami. V jeden deň som víťazil, ale pozajtra som ležal zvalený na zem. Tento krvavý a urputný boj sa ťahal päť rokov. Nakoniec s Božou pomocou som úplne porazil nepriateľa.*

Pozrime sa ešte na sv. Hieronym, ktorý opustil Rím, vydal sa do Svätej zeme a tam, v jaskyni, viedol kajúci život. Satan, ktorý vedel, že Hieronym svojim príkladom a bohobojným životom vytrhne z jeho pazúrov mnoho obetí, nemohol to zniesť. Používal teda strašné pokušenia,

aby zvíťazil nad týmto mužom. V jednom zo svojich listov sv. Hieronym úprimne opisuje, aký ťažký boj musel vybojovať so zlým duchom. *Drahý priateľ – píše – chcem sa s tebou podeliť s utrpeniami, ktoré na mňa zosiela zlý duch. V tejto rozsiahlej púšti, spálenej neznesiteľnou slnečnou horúčavou, vrhajú sa na mňa často rozkoše a príjemnosti Ríma. Vo dne v noci vylietam potoky slz, moja duša je plná smútku a trpkosti. Skrývam sa na najnedostupnejších miestach, bojujem s pokušeniami a oplakávam svoje hriechy. Moje telo je neforemné a pokryté ostrými lupinami. Mojm lôžkom je holá zem, a mojm pokrmom, dokonca v chorobe, korenky a voda. Aj napriek tejto prísnosti, trápia ma spomienky na špinavé, telesné rozkoše, ktorými je nakazený Rím. Môj duch ešte prebýva v tamtých spoločenstvách, v ktorých som toľkokrát urazil dobrého Boha. Na tejto púšti, uprostred ponurých skál, kde mám za spoločníkov škorpiónov a divé zvieratá, moje telo, už napoly odumreté, zakusuje nečisté žiadosti. Zlý duch si dovoľuje stavať mi pred oči špinavé príjemnosti. Zomieram od zdesenia pri samej myšlienke na pokušenie, cítim sa pokorený. Používam všetku prísnosť proti zmyslom, aby som nestratil Boha. Klakám si na zem pred Ukrižovaným, kropím slzami toto znamenie spásy a keď už nemôžem plakať, tak beriem do rúk kamene, bijem sa nimi do prs, až mi neraz z úst vyráza krv, kričím o milosrdenstvo, aby sa Pán zľutoval nado mnou. Aký nešťastný je môj stav, aké veľké je moje utrpenie – a iba preto, že sa chcem vrúcne páčiť Bohu a iba Jeho milovať. Veľmi ma trápí myšlienka, žeby som mohol podľahnúť pokušeniam a uraziť Boha. Pomáhaj mi svojimi modlitbami, drahý priateľu, aby som účinne odmietal diabla, ktorý mi prisahal večnú záhubu.*

Pozrite, akým skúškam vystavoval Boh svojich svätých. Pravdepodobne je zle s nami, ak sa pekelný duch na nás nevrhá – viditeľne sme jeho priateľmi. Ponecháva nás vo falošnom pokoji, dovoľuje nám spať – pod zámienkou, že nám už nič netreba, lebo sme sa pomodlili pár modlitieb, dali sme almužnu, lebo sme neurobili toľko zla ako iní. Napríklad notorického alkoholika – ktorý je akoby základom, na ktorom stoja rozličné krčmy – akosi nič netrápi. A to pyšné dievča? Spýtajme sa jej, či bojuje? S úsmevom nám určite povie, že všeobecne nemá ani poňatia, čo je to pokušenie. Takýto stav u skazených ľudí je dôkazom toho, že už dávno sú vlastníctvom satana. Zlý duch im špeciálne nepripomína dávnejší život – bojí sa, aby sa im neotvorili oči na strašnú priepasť, ktorá im hrozí. Čaká iba na moment ich smrti, aby mohol vziať svoje obete do pekla. Dobrý kresťan, ktorý sa stará o svoju spásu, všade vidí nebezpečenstvo, neraz sa bojí dokonca oči otvoriť, aby nezakúsil pokušenia, hoci sa mnoho modlí a umŕtvuje. Ale starý hriešnik, ktorý sa už dvadsať rokov váľa v špinavom bahne hriechov, naopak – on odvahu povedať, že nezakusuje pokušenia. Priateľu! Vlastne takýto stav ťa musí prenikať hrôzou. Kto má odvahu hovoriť, že nezakusuje pokušenia, ten akoby tvrdil, že diabla už niet, alebo on už úplne stratil vplyv na kresťanov. Uvediem vám slová sv. Gregora: *Preto nezakusujete pokušenia, lebo zlí duchovia sú vašimi priateľmi, vodcami a pastiermi; dovoľujú vám viesť pokojný život, a až pri zomieraní vás sotia do priepasti.* A sv. Augustín hovorí, že najstrašnejším pokušením je nezakusovať pokušenia, čo obyčajne prežívajú zavrhnutí, opustení Bohom a vydaní na korisť ich vášni.

Pokušenie nás teda udržiava v pokore a nakláňa k dôvere v Boha. Istého pustovníka, ktorého sužovali diabolské pokušenia, jeho predstavený sa opýtal: „Priateľu, chceš, aby som prosil Boha, aby ťa oslobodil od pokušení?“ A ten mu odpovedal: „Nie, otče môj. Nebezpečenstvo mi pripomína Božiu prítomnosť a nakláňa ma k modlitbe o milosť víťazstva“. Je pravda, že pokušenie je pokorujúcou vecou, ale ono je časom žatvy. Istý svätý muž bol dlhší čas znepokojovaný diablom a bál sa, že bude zatratený. Vtedy ho Boh potešil a dal mu poznať, že v tomto čase vnútorného nepokoja získal najviac zásluh. Treba teda ďakovať Bohu, že nám dáva príležitosť mužne bojovať a víťaziť. Pokušenia ustanú až po smrti. Zlý duch sa nikdy neunaví. Nasledujme teda radu Petra Apoštola: *Budte triezvi a bedlite, lebo váš protivník diabol, obchádza ako ručiaci lev a hľadá, koho by zožral. Vzoprite sa mu pevní vo viere!* (1 Pt 5, 8).

A Ježiš Kristus nám hovorí: *Modlite sa a bedlite, aby ste neprišli do pokušenia* (Mt 26, 41). Žiadne storočie, žiadne postavenie či miesto nie je oslobodené od pokušení. Egyptanka Mária

devätnásť rokov zápasila so zlým duchom, sv. Pavol bojoval s ním od chvíle svojho obrátenia až do konca života. Sv. Augustín prirovnáva diabla k veľkému psovi, ktorý je uviazaný, šteká a robí mnoho hluku, ale pohryzt' môže iba tých, ktorí sa k nemu veľmi priblížia. Sv. Makárius vďaka svojej veľkej pokore premohol pekelného hada, hoci ten sa neraz neho priamo hádzal, pričom nadobúdala viditeľnú podobu. Pre zlého ducha je veľmi hrozná čnosť pokory. Preto sv. Anton sa v čase pokušenia hlboko ponížoval a volal k Bohu: *Bože môj, zmiluj sa nado mnou, veľkým hriešnikom.* Po tejto pokornej modlitbe diabol obyčajne naraz zutekal.

Pripomínam ešte raz, že zlý duch sa vrhá obyčajne na tých, ktorí sa horlivo starajú o spásu duše. Kasián hovorí, že istý mladý pustovník, ktorý zakúsil prudké útoky zlého ducha, išiel pre radu k istému starcovi, ktorý tiež žil na púšti, ale nebol skúsený. Stariec sa na neho rozkričal a začal pochybovať, či mladík má vôbec povolanie k takémuto druhu života. Mladík sa už chcel vrátiť do sveta, pričom pochyboval o spásu duše. Až nábožný opát Apolónius ho zachránil a povzbudil v boji, pričom pokarhal aj nerozvážneho starca, ktorý svoji nadávaním priviedol mladíka takmer k zúfalstvu.

Príležitosť k boju s pokušeniami máme takmer vždy, lebo často nás napádajú nečisté, závistlivé či pomstivé myšlienky. Inokedy zasa prichádzajú choroby, osočovania, krivdy, strata majetku, smrť milovaných osôb a tie nás nakláňajú k šomraniu proti Božej prozreteľnosti. A koľko sa v našom srdci prebúdzajú myšlienok prázdnych, samolúbych či pyšných! Napríklad, aké je nám milé, keď sa ľudia zverujú našim modlitbám, alebo ako radi si pripomínajú, čo sme urobili dobré pre iných. Prosme teda Pána Boha pri ranných modlitbách, aby sme mohli spoznať pokušenia, ktoré nás napádajú a aby sme sa im ihneď postavili na odpor.

Nasledujme svätých, ktorí tak účinne bojovali s pokušeniami. Svätý Bernard, Marinián, Tomáš Akvinský premohli dokonca najbolestnejšie nečisté pokušenia. Svätý Benedikt a František z Assisi neraz sa váľali v trňoch, aby porazili nečistého ducha.

Bojujeme až do samej smrti, lebo až so smrťou pominú útoky pekla. Utekajme sa v modlitbe k Bohu – a to utiekajme sa rýchlo a s veľkou dôverou. Unikajme nebezpečným príležitostiam a majme na pamäti to, že zlí anjeli pri prvej takejto skúške stratili Boha. Buďme pokorní a pamätajme vždy na to, že iba milosť Božia nás môže uchrániť. Šťastný je ten, kto bude môcť vo chvíli smrti opakovať so sv. Pavlom, že dobre bojoval a zvíťazil a preto očakáva veniec, ktorý mu dá Boh. Amen.